

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4CdoR/2/2024
Identifikačné číslo spisu:	0020204907
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:0020204907.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté dieťa G. Š., narodenú XX. J. XXXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, dieťa rodičov matky J. G. Š. R., narodenej X. K. XXXX, J., O. G. J. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Špirkom, Košice, Nerudova 6 a otca H. Š., narodeného 11. júna 1970, prechodne bytom Y. E. XX, U. Š. X., zastúpeného advokátom Mgr. Ondrejom Barnom, Stropkov, Zámocká 529/34, o zvýšenie výživného, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 15P/182/2020, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. septembra 2023 sp. zn. 19CoP/19/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28. septembra 2023 č. k. 19CoP/19/2023-788 zrušuje a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 07. septembra 2022 č. k. 15P/182/2020-696 zmenil rozsudok Okresného súdu Michalovce z 30. júna 2020 č. k. 23P/155/2019-342 v časti týkajúcej sa výživy maloletej G. Š. tak, že otcovi zvýšil výživné zo sumy 150 eur na sumu 550 eur od 26. októbra 2020, ktorú sumu je otec povinný prispievať k rukám matky, vždy do 15-teho dňa toho ktorého mesiaca vopred (I.). Dlhé výživné za obdobie od 26. októbra 2020 do 31. augusta 2022 v sume 8 866,50 eur súd povolil otcovi splácať v 295 eurových mesačných splátkach, splatných spolu s bežným výživným, pod následkami straty výhody splátok s tým, že prvá splátka bola splatná 15-tym dňom nasledujúceho mesiaca od právoplatnosti rozsudku (II.). Návrh matky na tvorbu úspor zamietol (III.). Žiaden z účastníkov nemal nárok na náhradu trov konania (IV.). Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 62 ods. 1, 2, 3, 4 a 5, § 75 ods. 1 a 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoR“) a vecne tým, že od doby predchádzajúceho rozhodnutia došlo k podstatným zmenám pomerov tak na strane maloletého dieťaťa, ako aj na strane rodičov. U otca došlo oproti predchádzajúcej úprave výživného k zvýšeniu príjmu o 151,05 eura, keďže predtým jeho zárobok činil 3.246,66 CHF a toho času činil 3.397,71 CHF. U matky došlo k nepatrnému zvýšeniu príjmu o 21,92 eura, keďže v čase predchádzajúcej úpravy výživného jej príjem činil 515,94 eura a toho času činil 537,86 eura. Matke ubudla vyživovacia povinnosť k plnoletému synovi, ktorý už pracuje. O tom, že otcove majetkové pomery boli dobré, svedčí aj

skutočnosť, že v roku 2019 získal finančné prostriedky z predaja domu vo T. U. vo výške 86.000 eur a v júli 2020 bol schopný v hotovosti zakúpiť osobné motorové vozidlo v sume 25.800 eur. Tvrdenia otca, že jeho finančná situácia sa zhoršila, súd považoval za účelové. Pri určení výšky výživného súd prihliadol na odôvodnené potreby maloletej. Pri skúmaní opodstatnenosti výdavkov maloletej mal za preukázané a opodstatnené výdavky na stravu v škole 70 eur, desiatu a olovrant 60 eur, školské potreby 100 eur, oblečenie 200 eur, bezlaktózovú stravu 300 eur, jazdeckto 100 eur, anglický jazyk 80 eur, klavír 80 eur, kozmetiku 60 eur, ostatné všeobecné výdavky ako vreckové, knihy, časopisy mobil, hračky 50 eur, spolu 1.050 eur mesačne. Taktiež súd prihliadol na skutočnosť, že matka osobne zabezpečuje starostlivosť o maloleté dieťa a uhrádza všetky jej výdavky. Otec maloletej nad rámec výživného neprispieval a nekupoval jej žiadne darčeky. Súd prvej inštancie neprihliadol na výdavky otca súvisiace so splácaním úveru, nakoľko výživné bola prednostná pohľadávka a má prednosť pred všetkými ostatnými výdavkami. Taktiež neprihliadol ani na výdavok matky týkajúci sa splácania hypotekárneho úveru, ktorý zahrnula do výdavkov maloletej. Na základe uvedeného súd prvej inštancie zvýšil otcovi výživné na maloletú zo sumy 150 eur na sumu 550 eur mesačne od 26. októbra 2020, t. j. odo dňa podania návrhu. Vzhľadom na zvýšené výživné počnúc 26. októbrom 2020, otcovi vzniklo dlžné výživné za obdobie od 26. októbra 2020 do 31. augusta 2022 v sume 8.866,50 eura, ktoré povolil otcovi splácať vo výške 295 eur, v mesačných splátkach splatných spolu s bežným výživným pod následkami straty výhody splátok s tým, že prvá splátka bola splatná 15-tým dňom nasledujúceho mesiaca od právoplatnosti rozsudku. Návrh matky na tvorbu úspor maloletej zamietol, nakoľko výživné vo výške 550 eur mesačne bolo postačujúce na výživu maloletej. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie na základe ustanovenia § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 28. septembra 2023 sp. zn. 19CoP/19/2023 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I., II. a IV. potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 62 ods. 1, 2, 3, 4 a 5, § 75 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 3 ZoR a vecne tým, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočný stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Súd prvej inštancie správne porovnal okolnosti dôležité pre určenie výživného v čase skoršieho rozhodovania a v čase nového rozhodovania pre posúdenie, či došlo alebo nedošlo k takej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu posledného rozhodnutia o výživnom. Pri posudzovaní zmeny pomerov prihliadol na rozhodujúce okolnosti, ktoré zmenu výživného odôvodňovali. Predpokladom takejto zmeny je len výrazná a trvalá zmena pomerov, či už na strane maloletého dieťaťa, alebo na strane rodičov. Pri zmene výšky výživného bolo potrebné vziať do úvahy všetky kritéria dané ustanoveniami § 62 ods. 1, 2, 3, 4 a 5, § 75 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 3 ZoR, pričom všetky tieto kritéria súd prvej inštancie správne zohľadnil pri svojom rozhodovaní o výške vyživovacej povinnosti otca k maloletej G.. Súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie a správne porovnal majetkové pomery otca maloletej, ako aj odôvodnené potreby maloletej G. v čase poslednej úpravy a v súčasnosti. V danom prípade bol otec maloletej bez akýchkoľvek pochybností schopný pracovať, bolo teda len na ňom, aby si našiel také zamestnanie, ktoré mu umožní prispievať na výživu jeho maloletej dcéry v súdom stanovenej výške. S ohľadom na odvolacie námietky otca vo vzťahu k výške výživného, odvolací súd argumentoval, že otec nepredložil žiadne dôkazy, ktoré by spochybňovali súdom stanovenú výšku výživného, či preukazovali jej neprimeranosť. Otec svoje tvrdenia o tom, že nemá z čoho uhrádzať výživné vo výške 550 eur, nijako nepreukázal, keďže súd prvej inštancie vykonal dokazovanie za účelom zistenia majetkových a sociálnych pomerov otca a dospel k záveru, že stanovená suma predstavuje výšku výživného, ktorú bol, a aj musí byť otec schopný prispievať na výživu svojej maloletej dcéry, s čím sa odvolací súd plne stotožnil. Súd prvej inštancie postupoval správne, keď pri posudzovaní výšky výživného nezohľadnil výdavok týkajúci sa splácania úveru, keďže tento výdavok bolo potrebné v zmysle ustanovenia § 62 ods. 5 ZoR posúdiť ako výdavok, ktorý nebolo nevyhnutné vynaložiť, vzhľadom na to, že výživné predstavuje prednostnú pohľadávku pred všetkými ostatnými výdavkami. Súd prvej inštancie tiež správne poukázal na to, že otec získané finančné prostriedky z predaja domu vo T. U. vo výške 86.000 eur investoval do kúpy motorového vozidla. Odvolací súd zdôraznil, že otec žiadnym spôsobom nepreukázal skutočností, ktoré by mu objektívne bránili v pracovnom výkone, pracovná schopnosť nebola znížená a nebola preukázaná neschopnosť plnohodnotne pracovať.

Skutočnosť nestáleho zamestnania nemožno hodnotiť ako objektívnu neschopnosť plniť si vyživovaciu povinnosť k maloletému dieťaťu. Maloletá G. bola od poslednej úpravy vekovo staršia, navštevuje 5. ročník (druhý stupeň) základnej školy, čo predstavuje vyššie výdavky. Navyše bolo preukázané, že maloletá má špeciálnu stravu vzhľadom na laktózovú intoleranciu. Tieto skutočnosti vo vzájomnej súvislosti odvolací súd posúdil a dospel k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie a to, že suma 550 eur, ktorou má mesačne otec prispievať na výživu svojej maloletej dcéry, bola primeraná. Odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 CSP v spojení s ustanovením § 2 ods. 1 CMP. O trovách odvolacieho konania, rozhodol odvolací súd v zmysle § 52 CMP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) a písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3.1. Na odôvodnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie vykazuje nedostatky a preto je v rozpore s ustanovením § 220 ods. 2 CSP, na ktoré plne odkázal odvolací súd v napadnutom rozsudku. Jeho nedostatky spočívajú v tom, že absentuje posúdenie aké skutočnosti považoval súd prvej inštancie za nepreukázané a na základe akých úvah vychádzal. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie síce obsahuje výpočet výdavkov matky na maloletú, ktoré mesačne predstavujú celkovo sumu 2.264 eur a výpočet výdavkov otca, na základe týchto výdavkov však bez ďalšieho skúmania a preskúmateľného vysvetlenia súd zvýšil výživné zo sumy 150 eur na sumu 550 eur mesačne. V rozsudku absentuje posúdenie najmä splnenia hmotnoprávnej podmienky zvýšenia výživného a to zmena pomerov, a úvahy, ktoré súd viedli k záveru, že táto zmena pomerov bola skutočne splnená a z akých skutočností súd vychádzal. V rozpore s ustanovením § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení je aj postup súdu pri hodnotení dôkazov predložených v konaní a odôvodnenie, prečo neprihliadol v rámci získania finančných prostriedkov z predaja domu v G. na strane otca maloletej na skutočnosť, že týmito už nedisponuje, nakoľko nimi uhradil svoje dlhy. Dovolateľ tiež uviedol, že odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie považuje za nedostatočné, neúplné a v rozpore so zákonnými ustanoveniami CSP.

3.2. Vo vzťahu k namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedol, že doposiaľ neriešenou právnou otázkou judikatúrou dovolacieho súdu je skutočnosť „Aký je priemerný čas, ktorý musí uplynúť, v závislosti od veku maloletého dieťaťa, aby táto odôvodňovala zmenu pomerov v takom rozsahu, že vydaním nového rozhodnutia dôjde k zákonnému zníženiu, resp. zvýšeniu na maloleté dieťa? Môžu byť takou dobou aj len štyri mesiace?“. Dovolačím súdom doposiaľ nebola riešená právna otázka, aký čas musí vo všeobecnosti uplynúť, aby bolo možné v súlade so zákonom, princípom právnej istoty a zásadou res iudicata rozhodnúť o znížení výživného na maloleté dieťa a akými kritériami sa musí riadiť, ak chce niekto konásobne zvýšiť (resp. znížiť) sumu výživného v krátkom časovom odstupe. V zmysle ustálenej judikatúry sa aj samotné plynutie času považuje za relevantný dôvod zmeny výživného, pričom v zásade nastáva uplynutím troch rokov od poslednej úpravy, ak súčasne nenastali iné relevantné skutočnosti. Zmena výživného po necelých štyroch mesiacoch vytvára podľa názoru dovolateľa nebezpečný precedens do budúcnosti, ktorý výrazným spôsobom narušá princíp právnej istoty. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok zrušil a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie súdu prvej inštancie. S odkazom na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24. augusta 2022 sp. zn. 1Cdo/63/2021 uviedol, že ak tu nebol daný dôvod na podanie návrhu po jeden a pol roku, ako mohla byť daná podstatná zmena pomerov po štyroch mesiacoch od posledného rozhodovania.

3.3. Vo vzťahu k namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľ uviedol, že v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu nedošlo k splneniu základnej hmotnoprávnej podmienky vyplývajúcej zo ZoR, teda že nastala zmena pomerov buď na strane oprávneného alebo povinného. Zmena pomerov musí byť podstatnou a trvalou v zmysle § 121 CMP, ktorá v napadnutom rozsudku splnená nebola. Odvolací súd sa častou, že „zákon zásadne nerozlišuje, či ide o nevyhnutné životné potreby rodiča alebo iné potreby“ zásadne odchyľil od ustálenej judikatúry, podľa ktorej súdy pri posudzovaní možnosti, schopnosti a majetkových pomerov povinného

neprihliadajú na výdavky povinného, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť. Dovolateľ ďalej uviedol, že preukazovanie výdavkov povinného bolo podstatnou súčasťou konania o určenie výšky výživného, nakoľko len na tomto podklade bolo možné posúdiť možnosti a schopnosti a majetkové pomery povinného. Výdavky nemožno posudzovať tak, ako to urobil odvolací súd, teda určiť čo sa má výdavkami preukázať a čo naopak nie. V mimosporových konaniach má súd zistiť skutočný stav vecí. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2022 sp. zn. III. ÚS 127/2021 a zdôraznil, že dôvodom podaného dovolania nebolo konkrétne určenie výšky výživného, ale nezákonný postup odvolacieho súdu spočívajúci v odklone od ustálenej judikatúry pri kritériách, ktoré súdy majú aplikovať pre správne určenie výšky výživného vyplývajúce zo ZoR a najmä v nezákonnosti rozsudku odvolacieho súdu a v nedodržaní hmotnoprávnej podmienky zmeny výživného - zmena pomerov, ktorá nenastala za časové obdobie 4 mesiacov od poslednej úpravy výživného. Dovolateľ na preukázanie odchýlenia sa od judikatúry dovolacieho súdu poukázal na jeho rozhodnutia z 24. augusta 2022 sp. zn. 1Cdo/63/2021 a z 29. júna 2023 sp. zn. 2CdoR/3/2023.

4. Matka maloletej sa k dovolaniu vyjadrila a uviedla, že dovolanie otca považuje za nedôvodné, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné a navrhla dovolanie zamietnuť. Uviedla, že rozsudok súdu prvej inštancie podrobne vysvetľuje aké skutočnosti súd považoval za preukázané, ktoré za nepreukázané, na základy akých úvah vychádzal, čo (ne)bral do úvahy. Rovnako súd dostatočne odôvodnil na základe akých skutočností dospel k zvýšeniu výživného zo sumy 150 eur mesačne na sumu 550 eur mesačne, odôvodnil k akým zmenám pomerov došlo na strane rodičov a dieťaťa a tak isto mal súd za dostatočne preukázané majetkové pomery oboch rodičov, zároveň aj kolízny opatrovník navrhol zvýšenie výživného pre maloleté dieťa (poukázala konkrétne na body 9., 54., 55. a 56. odôvodnenia rozsudku). Ďalej uviedla, že dovolateľom uvedené nedostatky rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje, a teda spĺňa všetky podstatné náležitosti, (poukázala na body 11., 16., 17., 19., 22., 23., 24., 25. a 26. odôvodnenia rozsudku). Obe rozsudky obsahujú náležitosti rozsudkov zakotvené v § 220 ods. 2 a v § 393 ods. 2 CSP. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, argumentácia súdov je koherentná a ich rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé. Dovolateľ v dovolaní neuviedol relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdom nižších inštancií. Matka vo svojom vyjadrení uviedla, že návrh podala na súd dňa 22. októbra 2020 pričom súd prvej inštancie rozhodol až dňa 7. septembra 2022 (odvolací súd rozhodol dňa 28. septembra 2023 - nedošlo k zmene skutkového stavu) pričom opakovane dokladala súdu množstvo nových listinných dôkazov na preukázanie svojich tvrdení, pričom otec účelovo robil prietahy v konaní s úmyslom vyhnúť sa plateniu zvýšeného výživného. Matka uviedla, že nie je naplnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ale otec nebol spokojný s rozhodnutím súdov, pričom z tohto dôvodu dovolanie nie je prípustné. K dovolateľom uplatnenému dôvodu na podanie dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP matka uviedla, že podrobne doložila množstvo listinných dôkazov, ktorými preukázala zmenu pomerov ako na strane rodičov, tak hlavne na strane maloletého dieťaťa, s čím sa stotožnil súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd a oba súdy danú skutočnosť dostatočne odôvodnili vo svojich rozsudkoch. Otec poukázal na skutočnosť, že aktuálne zvýšenie cien je matke kompenzované vyššími rodinnými prídavkami, daňovými bonusmi a bezplatnými obedmi v škole. Maloletá má však predpísanú bezlaktózovú stravu od detskej lekárky a teda sa nestravuje v školskej jedálni a obedy jej zabezpečuje matka. S touto špeciálnou stravou sú spojené navýšené výdaje, ktoré boli do spisu doložené, ako aj správa od lekárky. Majetkové pomery oboch rodičov, ako aj výdavky na maloletú dcéru boli súdom dopodrobna preskúmané a doložené. Matka tiež uviedla, že sa výrazným spôsobom zmenili okolnosti na strane maloletej, z ktorých súd vychádzal pri určení výživného v júni 2020 a ktoré odôvodnili zvýšenie tohto výživného. Z týchto dôvodov považuje matka rozhodnutia súdov za zákonné, riadne a zrozumiteľne odôvodnené. K dovolateľom uplatnenému dôvodu na podanie dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP matka uviedla, že musí ísť o zmenu pomerov v porovnaní so stavom existujúcim v čase vydania rozhodnutia o vyživovacej povinnosti, či už vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam, ktorými boli upravené, resp. priznané vyživovacie povinnosti, alebo k dohodám, ktoré boli súdom schválené (R 3/1967, R 72/1965 a R 54/1969).

5. K podanému dovolaniu sa vyjadril aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, ktorý zotrval na svojich predchádzajúcich vyjadreniach.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. a) CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

9. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10.2. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

11. V danom prípade dovolateľ najskôr namietal vadu zmätočnosti konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi túto procesnú vadu a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými

stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

16. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

17. Podľa názoru dovolateľa k zásahu do jeho práva na spravodlivý proces došlo postupom odvolacieho súdu predovšetkým tým, že tento v rozpore so skutkovými zisteniami prvostupňového súdu vychádzal z nesprávnych skutkových (a tým aj právnych) zistení ohľadne existencie splnenia hmotnoprávnej podmienky zvýšenia výživného a to zmena pomerov a úvahy, ktoré súd viedli k záveru, že táto zmena pomerov bola skutočne splnená a z akých skutočností súd vychádzal.

18. Podľa názoru najvyššieho súdu kľúčovým kritériom pri posudzovaní zmien je významná zmena pomerov, t. j. ak sa podstatne zmenia okolnosti, nie konkrétny časový úsek. Aj keď súd zvyčajne

očakáva určitý časový odstup od poslednej úpravy výživného, 4 mesiace môžu byť akceptované, ak ide o výraznú a jasne preukázateľnú zmenu pomerov. Dôležité je preukázanie týchto zmien. Kľúčovým faktorom je teda schopnosť preukázať, že od posledného rozhodnutia nastala zmena okolností, ktoré významne ovplyvňujú potreby dieťaťa alebo možnosti rodiča prispievať na výživu. Ak však ide len o mierne zmeny alebo neodôvodnené zvýšenie nákladov, súd takýto návrh nemôže akceptovať.

19. Prvoinštančný súd v bode 54. rozsudku uviedol, že od doby predchádzajúceho rozhodnutia došlo k podstatným zmenám pomerov tak na strane maloletého dieťaťa, ako aj na strane rodičov, maloleté dieťa je vekovo staršie a toho času navštevuje už 4. ročník základnej školy. V čase predchádzajúceho rozhodnutia maloletá navštevovala 2. ročník základnej školy. Je preto samozrejmé, že výdavky na jej výživu, ošatenie a kultúrne vyžitie sú podstatne vyššie ako v čase predchádzajúcej úpravy výživného. Na úhrade týchto zvýšených potrieb sa majú primerane podieľať obaja rodičia. Odvolací súd sa s tvrdením prvostupňového súdu stotožnil. Dovolací súd je názoru, že sa súdy zákonným spôsobom nevysporiadali a neodôvodnili, prečo a v čom vidia podstatnú zmenu pomerov už o 4 mesiace od posledného rozhodovania - schválenia rodičovskej dohody o výživnom. Dovolací súd vidí nesprávny postup prvoinštančného aj odvolacieho súdu spočívajúci v nedodržaní hmotnoprávnej podmienky zmeny výživného a javí sa skôr, že išlo o neodôvodnené navýšenie nákladov zo strany matky a to hlavne za tak krátku dobu.

20. Ďalšie pochybenie dovolací súd videl v konaní súdov nižších inštancií, ktoré sa upokojili s predloženým príjmom matky. Súd je povinný pri rozhodovaní o výživnom prihliadať na všetky okolnosti, najmä na potreby maloletého dieťaťa a možnosti, schopnosti a majetkové pomery oboch rodičov (§ 62 a § 75 Zákona o rodine). Je otázne, či príjem matky ktorý deklarovala, a táto je zubárka, nie je potencionálne vyšší vzhľadom na jej profesiu a zodpovedá reálnej situácii a jej objektívnym možnostiam a schopnostiam. Matka predložila príjem 537,86 Eura mesačne, súdy sa takýmto príjmom uspokojili a neskúmali, či jej príjem vzhľadom na trhové podmienky pre zubára sú reálne a či využíva svoje možnosti naplno. Ak súd zistí, že rodič má objektívne vyšší potenciál zárobku, môže prihliadať na tzv. fiktívny príjem, teda príjem, ktorý by rodič mohol dosahovať, ak by využíval svoje možnosti a schopnosti. Odvolací súd nevenoval dostatočnú pozornosť komplexnému posúdeniu pomerov oboch rodičov. Nie je v poriadku, ak súd nadmerne zohľadňuje príjem otca, čím môže prísť k nespravodlivému zaťaženiu jedného rodiča. Výživné je záväzok oboch rodičov, preto by jeho určenie malo byť primerané schopnostiam každého z nich. Súd by nemal jednostranne posudzovať situáciu jedného rodiča a ignorovať okolnosti druhého. Ak súd zohľadnil len minimálny príjem matky bez skúmania jej ďalších možností, je takéto rozhodnutie spochybiteľné.

21. Podľa názoru dovolacieho súdu z napadnutého odvolacieho rozhodnutia a ani z obsahu súdneho spisu nie je zjavné, na základe čoho odvolací súd dospel k zisteniu, že došlo k podstatnej zmene pomerov na strane maloletej už o štyri mesiace po schválení rodičovskej dohody.

22. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke väd konania namietaných dovolateľom má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Z tohto dôvodu je dovolanie otca dôvodné podľa § 420 písm. f) CSP, pretože mu týmto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že došlo k porušeniu práva otca (dovolateľa) na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na

ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Nakoľko dovolací súd uznal prípustnosť a dôvodnosť dovolacích námietok vyplývajúcich z § 420 písm. f) CSP, tak sa ďalej nezaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou ostatných námietok dovolateľa týkajúcich sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Napriek uvedenému sa javí byť vhodné, aby odvolací súd v rámci jeho nového rozhodnutia primerane reagoval (aj) na tieto dovolateľom nastolené právne pripomienky (pokiaľ budú príčinné k nosným právnym dôvodom, pozn.), a to v záujme presvedčivosti a jednoznačnosti svojho rozhodnutia.

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.